

HALKIN YEREL YÖNETİMLERDEN BEKLENTİLERİ

(Sivas Belediyesinden Halkın Beklentileri)

Ali ACAR*

ÖZET

Toplum yaşamının sunulmasında mahalli nitelik arzeden ihtiyaçların yerel idareler tarafından karşılanması yaygınlık kazanmıştır. Merkezi idarenin tarafından toplumsal ihtiyaçların karşılanması ve genişletilmesi hizmetlerin yapılması yeterli olamamaktadır. Kaynakların daha rasyonel kullanılması ve hizmetlerin kaliteli ve etkinliği açısından yerel idarelerin daha güçlendirilmesi ve kaynak dağılımının yeterli düzeye getirilmesi zorunlu hale gelmektedir. Halkın beklentileri de sunulan hizmetlerin etkin ve kaliteli olarak eşit şekilde yapılması yönünde d-maktadır.

GİRİŞ

Yerel yönetimler, yürütülmesi kendilerine bırakılmış olan kamu hizmetlerine ilişkin kararları almak , tercihleri yapmak mahallinde bulunanlara eşit ve demokratik bir şekilde hizmetlerin sunulması açısından yeterli olan veya olmayan yerel yönetimlerin uygulamaları, halkın beklentilerine cevap verebilecek düzeyde gerçekleşebilmesi yerel yönetim birimlerin halkın kaynaşmasını olumlu yönde etkilemekte ve ilişkilerin yeterli düzeyde olduğu görülebilmektedir. Yerel yönetimler demokratik sistemin sağlıklı işleminde önemli rol oynarlar. Yerel düzeyde sorunların olgun biçimde görüşülmesi ve kararlar alınması, vatandaşları kendi kendilerini yönetmelerini sağlamaya yönelik davranışları geliştirilmesine yardımcı olurlar.

Yerel yönetimlerin yerine getireceği hizmetler sadece yerel halkın ihtiyacını karşılayan hizmetler değildir. Ulusal ve bölgesel planlı kalkınma hedeflerine ulaşabilmek için belirlenen politikalar ve amaçlar çerçevesinde önemli görev ve fonksiyonları da vardır.

İdare- siyaset ilişkileri, özellikle merkezi idare ile yerel yönetimler arasında tespit edebilmek daha kolaydır. Diğer taraftan merkezi idarede ve her iktidar değişiminde yerel yönetimlere ilişkin politikalar da değişmektedir. Belediyeler yerel sosyal yönetimlerdir. Bu açıdan bakıldığında bir kent yöne-

---

* Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.

timi olarak belediyeler, sosyal ve kültürel yaşamın yaşatıldığı, ekonomik ve sosyal işlevlerde üstlenmişlerdir.¹ Diğer taraftan kamusal malların üretimi açısından maliyetleri düşürmek ve minimum hizmet talep etmeyenlerin yaratabilecekleri dış zararları ortadan kaldırmak için değişik kamu hizmetleri belediyeler tarafından yapılmaktadır.²

Belediyeler toplumsal yaşamın barındığı kent ya da beldelerde bu yaşamı etkinleştiren, çeşitlendiren yönetimlerdir. Esas olarak yerel siyasal yönetimlerdir. Belediyelerin yerel kamu hizmetleri üretmek yanında demokratik ve siyasal işlevleri de söz konusudur. Bu fonksiyonlarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için mahalleler ölçeğinde bile halkın belediye yönetimine katılımını sağlamak esas olmaktadır. Belediyeler, yerel demokrasiyi güçlendiren etkili katılımın sağlandığı, kendi yerel toplumu ile ilgili kararları kendi organları aracılığı ile alıp uygulayabilen genel yönetim sistemi içerisinde ve planlama disiplini içerisinde bütünleşen yerel yönetim modeli olarak da tanımlanabilmektedir.³ Dolayısıyla belediyeler kamu yönetimi ile halk arasındaki ilişkilerin demokratik olmasını sağlayan, kararların alınmasında ve uygulanmasında yerel halkın katkıda bulunmasını sağlayan yerel siyasi kuruluşlardır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sivas kent Merkezinde 530 denek oluşturmaktadır. Konya ve Sivas illerinde halkın yerel yönetimlerden halkın yerel yönetimlerden beklentileri tesadüfi örnekleme yoluyla araştırılmıştır.

Özellikle yerel yönetimlerden seçmenlerin beklentileri daha yoğundur. Araştırmamızda halkın yerel yönetimlerden (belediyelerden) beklentileri ve belediye yönetimini faaliyetleri durumu analiz edilmektedir. Diğer taraftan genel seçimlerle yerel seçimlerdeki parti tercihlerinde de değişim olup olmadığı incelenmiştir.

Ankette yer alan soruların uygulanmasında ortaya çıkabilecek eksikliklerin tespit edilebilmesi için bir ön pilot uygulaması yapılmıştır. Uygulamada ankette yer alan sorulara verilen cevapların tatmin edici olduğu görülmüştür. Anket sorularının denekleri sıklıktan ve doğru cevap vermelerini sağlamak amacıyla kısa tutulmasının yararı görülmüştür.

Uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm anket uygulanan kişilerin sosyal ve demografik niteliklerine ilişkin soruları, ikinci bö-

¹ Acar, A. Kamu Hizmeti, s.104-105

² Bulutoğlu, K., Kamu Ekonomisine Giriş, s.316

* Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi

³ Ergun, T., "Yönetimin yeniden Düzenlenmesi ve Kamu Yönetimi Araştırma Projesi" AİDC.24, Sayı: 4 Ankara 1991, s.21

lümde halkın belediye ile ilişkileri ve faaliyetleri, üçüncü bölümde de kişilerin yerel yönetimlerden beklentileri ve siyasal partilere ilişkin tercih nitelikleri yer almaktadır.

Araştırma Bulguları

Nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin büyük şehirlerde yoğunlaşması, önemli sorunlar oluşturmuş ve gittikçe büyüyen kentlerin yönetimin güçleştirmiştir. Değişimler sonucunda sorunların ve ihtiyaçların artmasıyla birlikte yerel idarelerin yetkileri de arttırılarak günümüze kadar önemleri artarak devam edegelmişlerdir⁴ Ancak küreselleşme sürecinde bu ihtiyaçlar çeşitlenerek talep eden grupların heterojenliği doğrultusunda hizmet vermeleri gerekli olmaktadır.

SOSYO-KÜLTÜREL ÖZELLİKLER

Cinsiyete Göre Dağılım

Araştırmada 450 erkek ve 80 kadın denek ile görüşme yapılmıştır. Kadının sayısının az olması anket yapılan yerlerde kadınların cevap vermede ilgisiz kalmalarının sonucudur.⁵

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı

	N	%
Kadın	80	15.1
Erkek	450	84.9
TOPLAM	530	100.0

Yaş Yapısı

Araştırma yapılan deneklerin temel özelliği genç bir yaş yapısına sahip olmasıdır. Yaklaşık olarak deneklerin %60'ı 21-34 yaş grubunda yer almaktadır. % 17'si ise orta yaş grubu olarak da nitelendirilen 35-45 yaş grubunda yer almaktadır.

⁴ Nadaroğlu, H. Mahalli İdareler, s17

⁵ Araştırmada yüzyüze yapılan görüşmede kadınların ilgisiz kalması şimdiye kadar yapılan anketler ve araştırmalar dikkate hiç alındı mı? Bunlara cevap verecek olsak bile yararı olacağını gibi ifadeler yer almıştır.

Tablo 2: Yaş Dağılımı

	N	%
21-24	90	17
25-29	130	24.5
30-34	105	19.8
35-39	90	17
40-44	50	9.4
45-49	35	6.6
50 -54	15	2.8
55 +	15	2.8
TOPLAM	530	100.0

Medeni Durum

Ankete katılanların büyük çoğunluğu evli kategorisinde yer almaktadır. Bunların %70.8'i evli, %28.3'ü bekar ve %0.9'u duldur.

Tablo 3: Medeni Durum Dağılımı

	N	%
Evli	375	70.8
Dul	5	0.9
Bekar	150	28.3
TOPLAM	530	100.0

Oturulan yerdeki durumu

Anket yapılan kişilerin % 44.3'ü evsahibi ve kiracı durumundadırlar. Diğer şıkta yer alanların % 80'i ana-babasının evinde, diğerleri ise akrabalarının evinde ikamet etmektedirler.

Tablo 4: İkamet Durum Dağılımı

	N	%
Evsahibi	235	44.3
Kiracı	235	44.3
Diğer	60	11.3
TOPLAM	530	100.0

Eğitim Durumu

Araştırma yapılan kişilerin %45.3'ü Orta-Lise ve dengi okul mezunudur. Araştırma yapılanları %9.3'ü Okur-Yazar, %7.5'i İlkokul mezunudur.

	N	%
Okur-Yazar	49	9.2
İlkokul	132	25
Orta-Lise-Dengi Okul	240	45.3
Yüksekokul	70	13.2
C.Vermeyen	39	7.3
TOPLAM	530	100.0

Çözülmesini İstenilen Sorunlar

Mahallin müşterek hizmetlerini yapmakla yükümlü olan yerel idarelerden belediyelerden mahalli bazda çözülmesi istenilen sorunlarla ilgili sonuçlar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Tablo 5: Çözülmesi İstenilen Sorunlar

	N	%
Yol	26	4.9
Su	27	5.7
Sağlık	72	15.1
Temizlik	162	34.0
Altyapı	154	32.4
Cevap Vermeyen	54	10.2
TOPLAM	530	100.0

Çözülmesi istenilen sorunlar kategorisinde birinci sırada % 34'luk oranla temizlik hizmetleri, ikinci sırada (% 32.4)alt yapı hizmetleri yer almaktadır. Değişen şartlarla birlikte hizmetlerin daha rasyonel ve daha etkin bir şekilde yerine getirilmesi istenilmektedir. Hizmetin daha verimli yürütülmesi için gerekli olan ağır, yenilik arayışları gerektiren ve çoğunlukla da masraflı olan işi yapmaya pek gönüllü olmazlar.

Belediye yönetimi tarafından gerçekleştirilmesini istedikleri talepler birinci sırada alt yapı hizmetleri ile ilgili hükümlerdir. Araştırma yapılan bölgede yeni yapılanmalar nedeniyle alt yapı hizmetleri önemli olmaktadır. Ay-

rica bu gibi hizmetlerin yerleşim bölgesi iskana açılmadan merkezi ve yerel yönetim birimleri tarafından önceden yapılmış ortaklaşa yapılacak işleri koordineli bir şekilde yapılması istenilmektedir.

Bu gibi hizmetlerin ardışık bir şekilde yapılması yap- boz işlemlerinin halkı rahatsız ettiği için en azından minimum seviyede yapılması isteği yer almaktadır.

5. Tercihle yer alan şehirleşmenin dengeli bir şekilde yapılarak şehirleşmenin özellikle şehir çevresindeki ekili, verimli bağ ve bahçelerde yapılmış olduğu tahribat ve olumsuz etkilerinin dikkate alınması istenilmektedir.

Mahalle sakinlerinin mahallerinde çözülmesini istediği en önemli sorunlar incelendiğinde ,çözülmesi istenilen sorunların parti bağlamında korelasyonu incelendiğinde BBP ve CHP'nin çözülmesini istediği problemler arasındaki korelasyonda anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

Belediye Yönetimi Tarafından Gerçekleştirilmesi İstenilen Talepler

Yerel yönetim birimlerinden olan belediyeler; hem devlete yardımcı olmak hem de mahalli nitelik taşıyan ihtiyaçların karşılanması ve bu ihtiyaçların verimli şekilde karşılanması ve giderilmesi amacıyla kurulmuşlardır. Hizmetlerin etkili, verimli ve eşit olarak yerine getirilebilmesi için uygun örgütsel yapının kurulması, yönetim yöntemlerinin geliştirilmesi, gerekli araç-gereç ile donatılması gereklidir. Belediye yönetimi yeterli kaynaklar sağlanamamasından dolayı hizmetlerin yürütülmesinde aksamalar meydana geldiğini ifade etmektedirler.

Tablo 6: Talep Edilen Hizmet Dağılımı

	N	%
Altyapı hizmetleri	272	51.3
Çevre temizliği sağlık	185	34.9
Ulaşım ve vb.	58	10.9
Şehirleşmenin çevreyi tahrip etmemesi	15	2.8
TOPLAM	530	100.0

Belediye tarafından gerçekleştirilmesi istenen hizmetler arasında; birinci sırada % 51.3 oranla altyapı hizmetleri , ikinci sırada çevre temizliği ve çevre sağlığı, üçüncü sırada ise ulaşım ve benzeri hizmetler yer almaktadır. Sunulan hizmetlerin son gelişmelerin ışığında daha rasyonel ve işlevsel bir duruma getirilmesi tercih edilmektedir.

Tablo 7: Belediye Halkın Geçim Standartı İçin Neler Yapabilir?

	N	%
Halka ucuz ve kaliteli ürün sağlayacak tüketici Pazarlarının kurulması	235	44.3
Düşük gelirli ailelerin tesbit edilerek yardım yapılması	82	15.5
Sosyal konut alanında hizmetlerin halka dönük olarak geliştirilmesi	70	13.2
Yaşlılara aşevlerinin yeterli hale getirilmesi	10	1.9
Karşılıksız yardımların yapılması	40	7.5
TOPLAM	530	100.0

Belediye ve Halkın İlişkisi

Halkın kendi ihtiyaçları ve yöresel ihtiyaçları konusunda bilinçlendirilmesi ve denetim mekanizmasının oluşturulması yerel yönetimlere düşmektedir. Bu oluşumun geçerli olabilmesi de halk ile yerel yönetimler arasındaki ilişkileri yoğunluğuna bağlıdır. Ferdin içinde bulunduğu toplumla ilgili işlerle ilgilenmesi (yerel yönetimlerde olduğu gibi) siyasi olgunlaşmanın birinci basamağını teşkil eder ve ulusal politika için bir ön eğitim niteliğindedir.⁶ Bu ilişkilerin kurulmasındaki amaç kişisel beklentilere bağlı kalmaksızın ekonomik, sosyal ve siyasi gelişmeler çerçevesinde toplumun ihtiyaçlarına en iyi cevap verebilecek bir sistemin kurulmasıdır. Halkın ihtiyaçlarını yansıtmaları için seçimle göreve gelmiş mercilere daha rahat ulaşma imkanına sahiptir. Halkın desteğine her zaman muhtaç olan belediye idaresi de bu ilişkinin devamını sağlamaya çalışır.⁷ Dolayısıyla halk ile ilişkiler en etkin biçimde belediye idarelerinde kendini gösterir. Yerel yönetimlerin halk ile ilişkilerinin ölçütü halka sunulan hizmetler ve bunlar hakkında halkın bilgilendirilmesidir.

Tablo 8: Belediye Yönetiminin Halk İle İlişkilerine İlişkin Dağılımı

	N	%
Yeterli	180	34
Az yeterli	190	35.8
Yetersiz	160	30.2
TOPLAM	530	100.0

Belediyenin halk ile ilişkileri konusunda, deneklerin % 35.8'i az yeterli bulmakta, yeterli bulanların oranı ise %34'tür.

⁶ Soysal, M., "The Role Of Local Government in Political Development" **Local Government And National Government**, (Seminar) ODTÜ, April 24-27,1967, s.91-96

⁷ Aytaç, F., "Toplum Kalkınması ve belediye Hizmetleri" **İl Özel İdareleri Başta Olmak Üzere Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması Sempozyumu**, 1989, Tokat, s.51

Mevcut belediye yönetimi ile halkın arasındaki ilişki incelendiğinde; mevcut ilişkilerin yetersiz diyenlerle ANAP, DSP ve MHP arasında anlamlı ilişki bulunmuş olup, ilişkileri yeterli görmeyenler ANAP, DSP ve MHP ye oy verme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

Belediyeye Ait İktisadi Kuruluşlar veya Teşebbüslerle İlgili Görüşler

Belediye yasasında belediye idareleri kanununun kendilerine tahmil ettiği vazife ve hizmetleri ifa ettikten sonra belde sakinlerinin müşterek ve medeni ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü teşebbüsleri icra ederler ifadesi yer almaktadır. Ancak bu yetkiyi görevleri çerçevesinde kullanılabileceklerdir. Ayrıca belediye yasası girişimci olarak sını ve ticari teşebbüslere girmek konusunda yetkiler vermektedir.⁸ Belediyeler bazı kamu hizmetlerinin etkin yürütülmesi amacıyla ekonomik girişimlerini şirketler yoluyla yerine getirmektedirler.

Araştırmada bu konuyla ilgili olarak sorulan soruya alınan cevaplar şöyledir: %56'ı ilgili kuruluşların desteklenmesini, %30'u bu kuruluşların özelleştirilmesini, %8.7'si ise karşılanmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 9: Belediye Teşebbüsleri veya İktisadi Kuruluşlarla İlgili Görüşlerin Dağılımı

	N	%
İlgili kuruluşlar desteklenmeli	301	56.8
Karşılanmamalı	46	8.7
Özelleştirilmeli	159	30
TOPLAM	530	100.0

Belediyeye ait iktisadi kuruluşlarla ilgili görüşlerle parti tercihi arasındaki korelasyon incelendiğinde; incelendiğinde bunların özelleştirilmesini isteyenlerin daha çok MHP eğilimliler olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yerel Yönetimlerin Toplumsal Kalkınmaya Etkisi

Yerel yönetimlerin sosyal ve siyasi gelişmeler sonucunda çağdaşlaşma ve demokratikleşme sürecinde önemli rollerinin yanısıra bölgesel kalkınmanın dinamiğini de oluşturmaktadırlar. Toplum kalkınması bir yerleşim biriminin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınması için devlet kuruluşlarının eleme vermesi, kaynaklarını ve girişimlerini birleştirmeleri yöntemidir.

Yerel yönetimler, yöre halkının kendi ihtiyaçlarının giderilmesi, alınan kararların isabetli olması ve değişik alternatifler sunabilen stratejik politika-

⁸ Sodan, R. Belediye Kanunu

ların izlenmesi ve gerekli olan bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve yöre halkına sunulması gibi faaliyetleri icra ederler. Artan hizmet ihtiyacının başlıca kaynağı, nüfus artışı ve sunulan hizmetlerin teşkilatlanmasına bağlı olarak beliren dağınıklığıdır.

Yerel yönetimler gelişim veya değişimin mihenk taşlarıdır. Yerel yöneticiler bir değişim rolünü üstlenmiş hizmet erleridir. Onlar sadece kendilerini lider ve politikacı görmeyip yöreyi etkileyebilecek kişiler olarak işlevlerini yapmalıdırlar. Yöre halkının girişimciliğini ve aktif katılımlarını potansiyel halden aktif hale getirmek sorumluluğunu da yüklenmişlerdir. Toplumun her yönden daha iyi yaşamsını sağlamak amacıyla yapılan etkinlikler, genel olarak toplum kalkınmasını gerçekleştirmeye yönelik etkinlikler olarak ifade edilebilmektedir.⁹ Yerel yöneticilerin rolü halkını etkilemenin yollarını bulmak, onların ilgi alanlarının, cazibe merkezlerini tesbit ederek ekonomik ve sosyal kalkınma sağlayabilecek icraatlara destek sağlamaktır.

Tablo 10: Belediyenin Bölgenizin Toplumsal Kalkınmasına Etkisi Nasıldır?

	N	%
Yatırımları yeterli	130	24.5
Yatırımları yetersiz	235	44.3
Kaynak var ama kullanılmıyor	111	20.9
Diğer (MISSING)	54	10.2
TOPLAM	530	100.0

Bir ülkenin kalkınması, adaletli gelir dağılımı ve sorunların demokratik yönetim içinde çözümlenebilmesi ile gerçekleşebilir. Yapılan eylem ve işlemlerde şeffaf, katılımcı ve açık olunması gerekir. Kararların kamuoyuna açıklanması, tartışılması ve olgunlaştıktan sonra kesinlik kazanması, kamuoyunun tepkilerinin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Yönetimde saydamlığın sağlanması, açıklık politikalarının izlenmesi ve etkin bir denetim mekanizmasının işlerlik kazanması çeşitli suistimalleri ortadan kaldıracaktır.¹⁰ Bölgesel kalkınmalara ilişkin kararların alınması ve politikaların yürütülmesinde merkezi idare ile yerel idare arasında koordinasyonun sağlanmasının yanısıra yerel yönetimlerin planları, programları ve uygulama kararları üzerinde hemşerilerin bilgi edinme hakkına sahip olması gerekir.

⁹ Varcan, Nezih, "Mahalli İdarelerin Toplum Kalkınmasındaki Rolü" **İl Özel İdareleri Başta Olmak Üzere Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması Sempozyumu** 1987, Tokat, DPT (SPD) Ank., 1989

¹⁰ Tortop, N. Mahalli İdareler Maliyesi, s.46

Belediyenin Kaynakları

Ayrıca belediyeler yürütülmesi kendilerine bırakılmış olan, çeşitli kamu hizmetlerine ilişkin kararları almak, tercihleri yapmak ve bunların gerçekleştirilmesi için çeşitli yollardan kaynaklar bulmak ve bulunan kaynakları hizmetler için kullanmak üzere özerkliği bulunan yerel kamu yönetimi kuruluşlarıdır. Bu kaynakları kullanımı ve değerlendirilmesini de yasalar çerçevesinde gerçekleştirirler. Kaynakların sağlanmasının yetersiz olması¹¹ hizmet üretmeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Yerel yönetimlerin kendi bölgesindeki kaynakların en yüksek tatminin sağlanması ve kaynakların optimum etkinlikle kullanılması, refahı maksimize etmenin temel koşuludur.

Tablo 11: Belediye Kaynakları sizce verimli olarak değerlendiriliyor mu?

	N	%
Evet	155	29.2
Kısmen	245	46.2
Hayır	125	23.6
Diğer	5	0.9
TOPLAM	530	100.0

Araştırmaya katılan deneklerin %29.2'si belediye kaynakları verimli olarak kullanıldığını, 5 46.2'si kısmen kullanıldığını ama yetersiz olduğunu, %23.6'sı kaynakların verimli olarak kullanılmadığını ifade etmişlerdir.

Belediyenin toplumsal kalkınmaya etkisiyle ilgili görüşler sorulduğunda kaynakların yeterince yerinde ve etkili olarak kullanılmadığı konusunda olumsuz görüş beyan edenler, hoşnut olmayanlar diğer partilere (yönetimlere muhalif olan) mensup bulunmaktadır. Özellikle MHP ile kaynakları yeterince kullanmıyor yetersiz görenler arasında daha çok anlamlı ilişki vardır. Ayrıca BBP ye oy verenlerde yapılan yatırımların kullanımını da yetersiz görmektedir.

Sonuç olarak belediye kaynaklarının verimli olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği konusunda (belediye yönetimine muhalif olan) BBP, DSP ve MHP gibi partilere eğilimi olanlar kaynaklarının verimli olarak değerlendirilmediği görüşündedir

Kaynakların yerinde ve etkin kullanılmamasının bir nedeni de merkezi idare ile yerel yönetimler arasında, görev, yetki ve gelir bölüşümünün düzensiz bir esasa dayanmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle hızlı şehir-

¹¹ Keleş, R., "Belediye Gelirleri ve Mali denkleştirme" AİD, C: 5 Sayı: 1, Mart 1972, s. 63

leşme sonucunda hizmetlerin karşılanması için gerekli yatırımların artması, belediyelerin kaynak sağlamada çeşitli sorunlarla¹² karşı karşıya kalmasına yol açabilmektedir.

Partilerde Tercih Edilen Özellikler

Anket aşamasında halkın beklentilerini analiz ederken yerel idarelerde halkın beğendiği ve istediği adaya oy verme birinci planda yer almaktadır. Yinede belirleyici etken parti bağlamında düşünülmektedir.

Tablo 12: Partilerde tercih ettiğiniz özellikler nelerdir?

	N	%
Milliyetçi	165	31.1
Muhafazakar Milliyetçi	149	28.1
Muhafazakar	78	14.7
Demokrat	26	4.9
Sosyal Demokrat	14	2.6
Diğer (Missing)	98	18.5
TOPLAM	530	100.0

Halkın partilerde tercih edilen özellikler ile parti arasındaki ilişki incelendiğinde

Partilerin politikaları ile halkın görüşleri arasında benzer ilişkiler bulunmuştur. (ANAP ile halkın tercih ettiği özellikler arasında negatif ilişki bulunmuştur Buna göre daha muhafazakar olanlar ANAP'a (artan değer Sosyal Demokrat) oy verme eğilimindedirler

CHP'ye bakıldığında sosyal demokrat olanların CHP'ye oy verme eğilimi ortaya çıkmıştır.

MHP'de ise tercih edilen özellikler incelendiğinde Milliyetçi görüşü benimseyenlerin MHP'ye daha çok oy verme eğiliminde olduğu görülmektedir. Milliyetçi ve Demokrat olanların da DYP ye oy verme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Belde halkının iktidarda yer alan parti ile ilişkileri incelendiğinde iktidarda olan partilerin, yerel yönetimlerde tercihlerini etkileyip etkilemediği konusunda elde edilen sonuçlar şunlardır. Deneklerin % 54.9'u belediye yönetiminin merkezi idareyi temsil eden hükümet ile aynı partiden olması tercihlerini etkilemediğini ifade etmektedirler.

¹² Gümüş, Azmi, Belediye Sorunları, s.48

Tablo 13: Belediye Yönetiminin İktidarda Olan Parti ile Aynı Olmasının Tercihleri Etkileme Durumu

	N	%
Etkiliyor	125	23.6
Kısmen etkiliyor	112	21.1
Etkilemiyor	291	54.9
Diğer (Missing)	2	0.4
TOPLAM	530	100.0

Belediye yönetiminin iktidarda yer alan parti ile ilgili olması durumunda tercihlerin nasıl yönlendiği incelenmiştir. Yerel yönetimler üzerinde merkezi yönetimin etkili kontrolü vardır. İktidardaki partiler muhalefetteki partilere mensup belediyelerin gelir kaynaklarını dolayısıyla yatırımlarını ve hizmetlerini sınırlayabilmektedirler. Bu sınırlama diğer kamu alanlarında da görülebilmektedir. Bazı durumlarda merkezi yönetim kamunun mallarını kendi tasarrufu altında görebilmektedir.¹³

Bu konudaki sorumuzda partiler arasındaki korelasyon incelendiğinde Belediye seçiminde iktidar da yer alan parti paralelinde oy vermenin önemli olduğu söyleyenler ANAP'a daha fazla oy verme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Belediye Seçimlerinde Tercihinizi Hangi Partide Kullandınız?

	N	%
ANAP	46	8.7
BBP	71	13.4
CHP	8	1.5
DSP	26	4.9
DYP	26	4.9
MHP	90	17.0
RP	188	35.5
DİĞER (kararsızlar)	67	12.6
TOPLAM	530	100.0

¹³ Güran, Sait "İktidar ve Kamu Yönetimi Bağlamında İdarede Merkezileşme Olgusu" **Ank. Siyasal Bil.Fak.Der. Ank.**, 1989, C: 22, s.4

Araştırma yapılan deneklerin %35.5'i RP'ye oy verdiklerini, %17.0'ı MHP'ye oy verdiklerini, %13.4'ü ise BBP'ye oy verdiklerini belirtmişlerdir. BBP'nin oyunun genel seçimlerde düşük çıkmasına karşın burada yüksek çıkmasının nedeni Genel Başkanının Sivaslı olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 15: Önümüzdeki belediye seçimlerinde tercihinizi aynı yönde mi kullanacaksınız?

	N	%
Evet	324	61.1
Hayır	132	24.9
Kararsızım	69	13.0
Diğer (Missing)	5	0.9
TOPLAM	530	100.0

Halkın önümüzdeki belediye seçimlerinde tercihlerinin hangi yönde olacağı konusunda korelasyon incelendiğinde aynı partiye oy verme eğilimi daha fazla olan parti arasında MHP yer almaktadır

Yaş Grubu Cinsiyetin Parti Arasındaki İlişki

Cinsiyet ve parti tercihi arasındaki ilişki incelendiğinde ANAP'ın erkek grubu arasında ters ilişki bulunmuştur. Bu durumda erkekler daha az oy verme eğilimindedirler.

DYP'nin erkek grubuyla ters ilişkisi ortaya çıkmıştır. Erkeklerin daha az oy verme, kadınların ise daha çok oy verme eğiliminde olduğu tespit edilmiştir.

Yaş grubu ile Parti tercihi arasındaki korelasyon incelendiğinde gençlerin ANAP'a daha çok oy verme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Halkın Beklentilerinin İfadelenildiği Yer: Halk Günleri

Yerel yönetimler toplumun ve yöresel ihtiyaçlar konusunda duyarlı ve sorumlu olduğu birimlerdir.

Halkın ferdi beklentileri

- İş beklentisi
- Mobilite beklentisi

Toplumsal beklentileri

- Daha iyi hizmet
- Alt yapı hizmetleri

Çeşitli belediye yönetimleri tarafından oluşturulan ve programlanan halk günleri halkın sıkıntı ve dertlerini konusunda yönetimin bilgilendirilmesi amacıyla yönelik olmasına karşın büyük bir kitlenin ilgili yönetimden iş isteme ile tartışıldığı görülmektedir.

Halk Günlerindeki Talepler

		%
Mahallin Müşterek İşleri için		13
Şahsi İş İsteme		72
Şikayet		8
Çeşitli İstekler		7
TOPLAM		100.0

Özellikle seçimden önce bazı belediye başkanlarının kendi mahallinde bulunan işsiz kişilere iş vadinde bulunmaları iş yoğunluğunu daha da artırmaktadır. Belediye'de personel çalıştırmaya ilişkin Hükümler Çerçevesinde Personelin istihdam şekilleri 657 sayılı devlet Memurları Kanununun 4. Maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; Memur, Sözleşmeli personel, geçici personel ve İşçiler'dir. 22.02.1999 tarih ve 23619 Mükerrer sayılı Remi Gazete de yayınlanan Yönetmelik ile yönetmelik kapsamında bulunan kamu kurum ve kuruluşlarında Devlet Memuru olarak çalışmak isteyenlerin, yazılı sınavlarının yılda ikiden fazla olmamak üzere ülke çapında merkezi olarak, Devlet Personel Başkanlığınca, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezine (ÖSYM) yaptırılacağı hükmü getirilmiştir. Diğer taraftan Geçici işçilere ait vize yetkisi İçişleri Bakanlığı, mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün, 7.01.1.1994/22 tarihli, sayılı ve 1995/36010 tarih ve sayıları ile Valiliklere devredilmiştir. Bununla ilgili bazı sorunlarda ifade edilebilmektedir.

HİZMETLERLE İLGİLİ SORUNLAR

Hizmetlerin Sunulması

Kentsel hizmetlerin paylaşımında diğer yerel yönetim birimlerinin dikkate alınmaması çeşitli çatışmalara ve çelişmelere yol açabilmektedir.¹⁴ Gücün merkeziliği endişesi ile ilçe belediyeleri ve büyük kent belediyeleri arasında sürekli ihtilaflar çıkmaktadır.¹⁵ Merkezi idare ile mahalli idare arasında

¹⁴ Acar, A. Kamu Hizmeti, s.79

¹⁵ Toprak, Z., "Belediye Yönetimlerinin Etkinliği ve Yerel Yönetime Katılmada Halk Faktörü" **İl Özel İdareleri Başta Olmak Üzere Mahalli İdareler ve Toplum Kalınması Sempozyumu** 1987, Tokat, DPT (SPD) Ank., 1989, s.112

görev ve kaynak bölüşümü yapılamamasından doğan sorunlar vardır. Hizmetlerin merkezden yürütülmesi çeşitli olumsuzluklara yol açabilmektedir. Mahalli hizmetler, genel bütçeden ayrılacak ve gönderilecek ödeneklerle finanse edilmekte ve yürütülmeye çalışılmaktadır. Sınırlı genel bütçe imkanları ile ve ihale usuller ile mahalli hizmetlerin yürütülmesi mümkün değildir. Köy, belde ve il düzeyinde mahalli halkın katkısı ile büyük hizmetler yapılabileceği halde, hizmetlerin merkezden yürütülme isteği büyük kaynak israfına yol açmaktadır.

Belediyelerin Aldığı Vergilerin Yerinde Kullanılmaması

Sunulan hizmetlerin ücretlendirilmesi konusunda bunların sosyal hasılası açısından halka geri dönüşümü yeterli düzeyde olamamaktadır. Örneğin Çöp vergisi veya atık su konularında verilen bedellerin halka geri dönüşümleri olamamaktadır.

Hizmette Farklılık Yapılması

Hizmetin yapılmasında siyasi farklılıklar etkin olmaktadır. Hizmetin yapılmasında göreceli kriterlerin rolü bulunmaktadır. 1580 sayılı belediye kanununun 15. Maddesinin 24. Fıkrasına göre " Umumi ve hususi yerlerin süprüntülerini muntazam ve fenni vasıtalarla toplatmak, kaldırtmak ve ifna etmek; " hükmü yer çerçevesince ¹⁶belediyenin asli görevi olduğu halde bunu yerine getirirken yine tek taraflı olarak yerine getirmektedir. Yapılan araştırmada belediye yönetiminin sunduğu hizmetlerde farklılık yapılmaması halkın talepleri arassında da yer aalmaktadır.

Yerel Sivil Kuruluşlarının Kurulması

Olağan ve olağan üstü durumlarda acil olarak etkin ve hızlı olarak hizmet verebilecek birimlerin kurulması ve bunlara ilişkin kuruluşların desteklenmesi talep edilmektedir.

HALKIN DİĞER BEKLENTİLERİ

Araştırmada formüle edilmeden açık uçlu sorular olarak ifadelendirilen bölümde halkın belediye yönetiminden diğer istekleri ifadelendirilmiştir.

Gıda Maddelerinin Etkin Denetimi

Halkın gıda maddelerine ilişkin denetimlerin düzenli ve etkin bir şekilde yapılması isteği de yer almaktadır. Malların kalite ve fiyat denetimlerinin yapılarak promosyon şekilde halka uygun sunulan maddelerin son kullanma tarihlerinin kontrol edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

¹⁶ Pazarıcı, Ş., Belediye Kanunu ve Yargı Kararları, s. 39

Doğal Gaz Hizmetlerinin Getirilmesi

Hava kirliliğinin insanlar üzerinde çeşitli etkileri vardır. Bütün toplum üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır.

Hizmetlerin Daha Etkin ve Kaliteli Olarak Sunulması

Verilen hizmetlerin kalitesinin ölçütlerinden birisi de halkın yapılan hizmetlerden tatmin olmasıdır. Halkı dinlemek isteklerini ve şikayetlerini öğrenmek, ortak noktalarda katılımın sağlanması ve yapılan hata paylarının minimum seviyeye ulaştırılması kaliteye götüren varılan yolu açacaktır. Yapılan araştırmada da halkın belediye yönetimlerinden kaliteli hizmet sunulmasını beklemektedir.

SONUÇ

Yerel yönetimlerden özellikle belediye yönetimlerinden halkın yoğun beklentileri vardır. Altyapıdan istihdama kadar tüm işler belediye yönetimlerinden beklentiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Seçim aşamalarında kendilerine yardım eden kişi ve grupların beklentileri daha fazladır. Bir kimsenin yetenek ve kabiliyetlerine bakılmadan siyasi ilişkilerle göreve atanması hizmetin etkin ve rasyonel bir şekilde yapılmasını engellemektedir. Küreselleşme sürecinde halkın talep ve istekleri de çeşitlenmekte buna karşılık yapılan bazı hizmetlerde itibari sansasyonlarda görülebilmektedir. Ankette ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde ister genel seçim isterse yerel seçimlerde olsun halka vat edilen veya söz verilen hizmet ve yatırımların gerçekleştirilmesi istenilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. Kamu Hizmeti-Planlaması-Politikalar, Özen Mat. Ank. 1999
- Aytaç, F., "Toplum Kalkınması ve belediye Hizmetleri" **İl Özel İdareleri Başta Olmak Üzere Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması Sempozyumu**, 1989, Tokat,
- Bulutoğlu, K., Kamu Ekonomisine Giriş, Sermet Mat. İst., 1977
- Ergun, T., "Yönetimin yeniden Düzenlenmesi ve Kamu Yönetimi Araştırma Projesi" **AİD**. 24, Sayı: 4 Ankara 1991,
- Gümüş, Azmi, Belediye Sorunları, Çukurova Üni. Yay. Adana, 1987
- Güran, Sait "İktidar ve Kamu Yönetimi Bağlamında İdarede Merkezileşme Olgusu" **Ank. Siyasal Bil. Fak. Der.** Ank., 1989, C: 22, s.4

- Keleş, R., "Belediye Gelirleri ve Mali denkleştirme" **AİD**, C: 5 Sayı: 1, Mart 1972
- Nadaroğlu, H. Mahalli İdareler, Beta Yay.İst. 1989
- Pazarıcı, Ş., Belediye Kanunu ve Yargı Kararları, Ank. 1984
- Sodan, R. Belediye Kanunu,Yargı Yay. Ank. 1999
- Soysal, M., "The Role Of Local Government in Political Development"**Local Government And National Government**, (Seminar) ODTÜ, Aprill 24-27, 1967, s.91-96
- Toprak, Z., "Belediye Yönetimlerinin Etkinliği ve Yerel Yönetime Katılmada Halk Faktörü" **İl Özel İdareleri Başta Olmak zere Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması Sempozyumu** 1987, Tokat, DPT (SPD) Ank., 1989
- Tortop, N. Mahalli İdareler Maliyesi, Ank. 1991
- Varcan, Nezih, "Mahalli İdarelerin Toplum Kalkınmasındaki Rolü" **İl Özel İdareleri Başta Olmak zere Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması Sempozyumu** 1987, Tokat, DPT (SPD) Ank., 1989
- Yerel Yönetimler, Sorunlar, Çözümler, TÜSİAD Yay. Eylül, 1995
7. V. Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) DPT, Ank.

HALKIN BEKLENTİLERİ İLE İLGİLİ ANKET SORULARI**1. Cinsiyeti**

1. Kadın
2. Erkek

2. Yaşı

1. 21-24
2. 25-29
3. 30-34
4. 35-39
5. 40-44
6. 45-49
7. 50 +

3. Medeni Durumu

1. Evli
2. Dul
3. Bekar

4. Oturulan yer

1. Ev sahibi
2. Kiracı
3. Diğer

5. Mahallenizde çözümlenmesini istediğiniz en önemli mesele nedir?

1. Yol
2. Su
3. Sağlık
4. Temizlik
5. Diğer

6. Belediye yönetimi tarafından gerçekleştirilmesini istediğiniz üçşey nedir?

1. Altyapı hizmetleri
2. Çevre temizliği sağlık
3. Ulaşım ve vb.

7. *Mevcut belediye ile halkın ilişkisini nasıl buluyorsunuz?*

1. Yeterli
2. Az yeterli
3. Yetersiz

8. *Belediyeye ait iktisadi kuruluşlarla ilgili görüşleriniz nelerdir?*

1. İlgili kuruluşlar desteklenmeli
2. Karışılmamalı
3. Özelleştirilmeli

9. *Belediyenin bölgenizin toplumsal kalkınmasına etkisi nasıldır?*

1. Yatırımları yeterli
2. Yatırımları yetersiz
3. Kaynak var ama kullanılmıyor
4. Diğer

10. *Belediye Kaynakları sizce verimli olarak değerlendiriliyor mu?*

1. Evet
2. Kısmen
3. Hayır

11. *Partilerde tercih ettiğiniz özellikler nelerdir?*

1. Milliyetçi
2. Muhafazakar Milliyetçi
3. Muhafazakar
4. Demokrat
5. Sosyal Demokrat
6. Diğer

12. *Belediye halkın geçim standardı için neler yapabilir?*

1. Halka ucuz ve kaliteli ürün sağlayacak tüketici pazarlarının kurulması
2. Düşük gelirli ailelerin tesbit edilerek yardım yapılması
3. Sosyal konut alanında hizmetlerin halka dönük olarak geliştirilmesi
4. Yaşlılara aşevlerinin yeterli hale getirilmesi
5. Karşılıksız yardımların yapılması

13. Belediye yönetiminin iktidarda yer alan parti ile ilgili olması tercihinizi etkiliyor mu?

Etkiliyor

Kısmen etkiliyor

Etkilemiyor

14. Geçen belediye seçimlerinde tercihinizi hangi partiye kullandınız?

ANAP

BBP

CHP

DSP

DYP

MHP

RP

Diğer

15. Önümüzdeki belediye seçimlerinde tercihiniz aynı yönde mi kullanacaksınız?

Evet

Hayır

Kararsızım